

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

25. mars 2020

YS' krav til myndighetenes økonomiske tiltakspakke

Regjeringen har reagert på krisen med raske og omfattende tiltak som Stortinget i sin behandling har forsterket. YS vil berømme dette. Det er betryggende å se vilje til kraftig innsats nå når en så stor andel av våre virksomheter og arbeidsplasser over natten får eksistensgrunnet sitt truet.

Det er likevel enkelte betydelige huller i virkemidlene, og det er områder som bør ivaretas langt bedre. Derfor legger vi her fram noen ønsker vi ber enten Regjeringen ta med i krisetiltakene som skal legges fram på fredag eller at Stortinget tar det med i sin påfølgende behandling.

Enkeltindividers inntektsgrunnlag må sikres

Dagpenger under permittering

206 000 personer har søkt om dagpenger under permittering i løpet av den siste uken. Permittering er utfordrende for hver enkelt som opplever det. Når mange bedrifter nå permitterer med to dagers varsel er perioden fra permitteringsvarsel sendes ut til inntekten reduseres i praksis forkortet fra 29 dager (14 dagers varsel + 15 dager arbeidsgiverperiode) til 22 dager (2 dagers varslingsplikt + 2 dager arbeidsgiverperiode + 18 dager full lønn fra staten). YS er ikke enig i at det er hjemmel for å bruke 2 dagers varslingsplikt i den grad det gjøres i dag, men når det nå først gjøres bør arbeidstakere kompenseres ytterligere. Det store omfanget vi ser innebærer også utfordringer for økonomien, ved at etterspørselen dempes kraftig. Det er derfor viktig at permitterte arbeidstakere sikres en anstendig inntekt, og at permitteringsperioden forlenges ved behov.

- YS ber om en ytterligere forlengelse av 20-dagersperioden med full lønn under permittering. Om ikke det skjer vil konsekvensene av denne krisen først og fremst bæres av arbeidstakerne, og det er ikke akseptabelt. Det vil også føre til et markant fall i etterspørsel, når en så stor gruppe får inntekten sin kraftig redusert. YS har tatt til orde for en midlertidig samordning av sykelønns- og permitteringsordningene i denne helt spesielle situasjonen. Det vil gi samme grad av forsikring til alle som av ulike grunner settes ute av stand til å jobbe på grunn av koronakrisen.

- YS vil ha en klargjøring av at permitteringsperioden på 26 uker vil forlenges dersom det er behov for det. Vi vet at etterspørselen etterhvert vil komme tilbake, men i mange bransjer vil krisen bli langvarig.

Lokalt bestemt regelverk må ikke gi inntektstap for den enkelte arbeidstaker

Enkelte kommuner har innført strenge lokale karanteneregler enn de sentralt bestemte. Dette har forhindret enkelte, som har vært på reise innad i landet, fra å møte på jobb. Det forekommer også at arbeidsgivere i helsesektoren har forbudt ansatte med tilleggsgjobber i andre sektorer å komme på jobb. Dette kan gå ut over inntekten til enkeltpersoner.

- Ansatte som nektes å jobbe på grunn av lokale bestemmelser må sikres kompensasjon i lønn.

Omsorgspenger

Så lenge skoler og barnehager er stengt er småbarnsforeldre forhindret fra å jobbe. Hjemmekontor er mulig for mange, men langt fra alle. Personer med ikke-fleksible jobber bør ikke belastes økonomisk av dette

- Antallet dager med omsorgspenger bør forlenges tilsvarende den perioden helsemyndighetene holder skoler og barnehager stengt.

Tjenestepensjon

Vi er også gjort kjent med at store grupper av arbeidstakere meldes ut av tjenestepensjonsordninger i det de blir permittert. Dette innebærer ytterligere betydelige økonomiske tap for de yrkesgruppene som allerede er mest utsatt.

- I tråd med vårt brev til Finanstilsynet 23. mars 2020 ber vi om at loven endres slik at arbeidstakerne slipper å bli utmeldt av tjenestepensjonsordningene og få utstedt pensjonskapitalbevis/fripolise.

Tiltak for lærlinger

Mange bedrifter må gå til det skrittet å permittere ansatte. Dette gjelder også lærlinger. Lærlinger er spesielt sårbare fordi de er unge arbeidstakere med liten arbeidserfaring, og derfor ofte mindre robuste til å møte de utfordringer de nå kan få. Dette gjelder både økonomisk, men også i forhold til problemer med å få fullført sin utdanning fram til fagbrev fordi de mister obligatorisk læretid hvis de blir permittert.

- Lærlinger som blir permittert i denne perioden, må få igjen den tiden de har mistet ved at avtalen for læretida utvides med tilsvarende tid som permisjonstida.
- Fylkeskommunene får myndighet til å avkorte læretida for de som etter en faglig vurdering har nådd målene i læreplanen på tross av en periode i permisjon.

Permitteringsvarsel på to dager er unntaket, ikke regelen

Permittering er i seg selv et unntak fra ordinære oppsigelsesregler. 14 dagers permitteringsvarsel er hovedregelen, men Hovedavtalen åpner for to dagers varslingsfrist ved ulykker, naturhendelser eller andre uforutsette hendelser.

Vi registrerer at mange virksomheter, også i bransjer som ikke har fått direkte næringsforbud eller på andre måter kan sies å være akutt rammet av virus og smitteverntiltak, i disse dager permitterer ansatte med to dagers varsel. YS mener at det ikke på generelt grunnlag begrunnet i korona-pandemien, er hjemmel for dette i Hovedavtalen.

Forskjellig praksis i forskjellige bedrifter medfører at noen arbeidstakere får full inntektssikring i 29 dager og andre i 22 (jf. redegjørelse ovenfor). Denne forskjellen kan ikke være tilsiktet og bunner ofte ikke i

annet enn arbeidsgivers egne vurderinger om hvorvidt korona situasjonen er en hendelse som gir adgang til å permittere med to dagers varsel.

Varslingsfristen er avtalt i Hovedavtalen mellom partene (HA YS/NHO § 7-3 nr. 2). Det er ikke hensiktsmessig at partene selv må løse dette gjennom avtalte tvistemekanismer og evt. få en dom i saken om lang tid. Vi viser til at situasjonen kan være forskjellig i hver enkelt virksomhet og det kan oppstå en lang rekke rettstvister.

- YS ber myndighetene bidra til å sikre at alle permitterte arbeidstakere får inntektssikring like lenge.

Bedrifter må sikres likviditet for at arbeidsplasser skal overleve

Myndighetenes tiltak med lånegarantier, statlig obligasjonsfond, gode betingelser for lån fra Innovasjon Norge og utsettelse og kutt i innbetalingen av skatter og avgifter er fornuftige tiltak, som sikrer likviditet og tilgang på kapital hos et bredt spekter av virksomheter. Når det gjelder utformingen av mandat til statens obligasjonsfond og de statlige lånegarantiordningene har vi noen innspill.

Statens obligasjonsfond

Under finanskrisen hadde Statens obligasjonsfond som prioritert oppgave å oppnå høyest mulig avkastning, mens formålet om å bidra til økt likviditet og kapitaltilgang var etterstilt. Den gangen var utgangspunktet for krisen mangel på kreditt-tilgang for ellers lønnsomme bedrifter. Denne gangen er problemet akutt svikt i salgsinntekter og lønnsomhet blant ikke-finansielle foretak, som derfor trenger likviditet for igjen å bli lønnsomme. I lys av dette forutsetter/anbefaler vi følgende:

- I et nytt mandat for statens obligasjonsfond bør økt likviditet og kapitaltilgang få høyest prioritet.
- Fondet bør ved behov også kunne investere i obligasjoner utstedt av foretak med lavere kredittvurdering enn ved forrige runde. Vi må regne med at flere bedrifter får en lavere kredittvurderingen jo lengre vi kommer inn i krisen. Dette må tas høyde for.

Lånegarantier til små og mellomstore bedrifter

Ordningen skal forvaltes av banksektoren. Vi ser at en optimal utforming av ordningen er utfordrende. På den ene siden bør det unngås at statlige midler går tapt. På den andre siden må det sikres at bedriftene som trenger det nå faktisk får lån, og at de som ikke trenger hjelp holdes utenfor.

Finanskomiteens krav om konstitusjonell kontroll over forvaltningen kan derfor være godt begrunnet, selv om mange av utfordringene kunne vært løst med et klart regelverk direkte rettet mot bankene.

- Vi oppfordrer til at den konstitusjonelle kontrollen ikke blir til hinder for godt bankhåndverk, og at ordningen ikke byråkratiseres mer enn nødvendig.

De ulike pakkene må brukes med et visst skjønn

Innrammingene av de ulike pakkene kan innebære at bedrifter havner mellom stoler, og ikke får den hjelpen de burde ha fått.

- Pakkene bør forvaltes med et visst skjønn. Det bør være adgang til å fravike noen av betingelsene hvis åpenbare urimeligheter kan påvises

Betingelser for å få krisehjelp

Når fellesskapet og de ansatte bidrar til å redde bedriftene, må bedriftseierne gjøre det samme.

- Vi krever at myndighetene begrenser de mest omfattende hjelpetiltakene til virksomhetene som ikke betaler ut utbytte og bonus i 2020.

Spesielt utsatte bransjer må sikres ytterligere

For hver dag som går forverres situasjonen i de mest utsatte bransjene. YS er bekymret for at de varslede tiltakene fra regjeringen ikke er tilstrekkelig for å redde de mest utsatte bedriftene og arbeidsplassene innen, reiseliv, mat og drikke, transport og oljesektor. Her vet vi at betalingsproblemene er større enn det de varslede skatte- og avgiftsutsettelsene og romsligere låne- og permitteringsbetingelser kan avhjelpe. Frivilligheten opplever også stort bortfall av tilskudd og inntekter nå, i en situasjon hvor frivillig innsats er viktigere enn noen gang. Derfor ber vi regjeringen raskt komme på banen med ytterligere tiltak.

- Bedrifter med direkte næringsforbud bør få faste kostnader kompensert i den perioden næringsforbudet gjelder.
- Det bør vurderes innført (søknadsbaserte) tilskuddsordninger for andre hardt rammede bransjer.
- De statlige lånegarantiene til små- og mellomstore bedrifter bør gjelde lån med lengre løpetid enn tre år i de mest utsatte bransjene.
- Ytterligere likviditetstiltak, gjennom ytterligere, midlertidige kutt i arbeidsgiveravgift, merverdiavgift, og andre avgifter bør vurderes overfor de mest utsatte bransjene
- Noen helsetjenester har fått yrkesforbud. Dette er samfunnsviktige oppgaver som drives i privat regi og hvor nå flere risikerer konkurs dersom det ikke gis en for direkte støtte slik at virksomheten kan tas opp igjen så snart krisen er over.
- Det er behov for tiltak for å dekke faste kostnader både for selvstendig næringsdrivende som er stengt ned pga korona; husleie, renter på lån, andre faste utgifter som ikke bortfaller selv om virksomheten står stille.

Transportsektoren

Bruken av kollektivtransport har blitt kraftig redusert de siste ukene. Når billettsalget uteblir tapes billettinntekter til anslagsvis 170 millioner kroner per uke.

De aller fleste anbudskontrakter på kollektivtransportområdet er basert på bruttoprinsippet. Det innebærer at fylkeskommunene eller deres administrasjonsselskaper bærer risiko for billettsalg og billettinntekter. Når behovet for ruter og avganger endres som nå, har oppdragsgiver likevel innenfor enkelte kontrakter mulighet til å justere rutetabeller og dermed også busselskapenes inntekter. YS frykter at dette vil gå kraftig ut over ansatte i bussbransjen.

Persontransport har blitt definert som en samfunnskritisk funksjon, som skal opprettholdes så lenge dagens begrensninger består. I tillegg har myndighetene understreket at sentral infrastruktur også må være intakt når situasjonen normaliseres og dagliglivet gjenoppstår. Det er derfor uheldig også ut fra et samfunnsperspektiv om mange bussjåfører nå permitteres.

- YS krever at sentrale myndigheter raskt får en oversikt over situasjonen i bussbransjen. I den grad oppdragsgivere (ofte fylkeskommuner og fylkeskommunale foretak) har hjemmel i kontraktene til å spare penger ved å kutte i rutetilbudet bør myndighetene kompensere oppdragsgiver for tapte billettinntekter gjennom ekstra krisemidler.

Regnskapssektoren

I motsetning til mange andre sektorer er arbeidspresset i denne sektoren stort nå.

- Myndighetene bør vurdere å utsette fristen for rapportering på merverdiavgift 14. april.

Landbruket

Bemanningssituasjonen i landbruket er prekær. Samtidig er store grupper av arbeidsstyrken permittert eller arbeidsledig. Arbeid i landbrukssektoren er sesongbasert og relativt lavt lønnet.

- YS støtter innføringen av et «frikort» slik at permitterte arbeidstakere kan ha inntekt fra arbeid i landbruket opp til en viss grense uten at dagpengene avkortes. Frikortet bør også gjelde for dagpengemottakere som blir formidlet til arbeid i landbruket av NAV.

Muligheten til kompetansehevende tiltak bør benyttes

YS forstår denne krisen først og fremst som en midlertidig krise. Det betyr at de fleste av de bedriftene og arbeidsplassene som nå ikke er lønnsomme vil bli det igjen når dette er over. Dermed er permitteringer riktig virkemiddel. Det sparer bedrifter for rekrutteringskostnader når etterspørselen tar seg opp, og arbeidstakere for mye usikkerhet og innsats for å finne nye jobber.

Tiden fram til etterspørselen tar seg opp kan likevel bli lang. Denne tiden bør utnyttes godt, til kompetansehevende tiltak blant ansatte i bransjer som nå midlertidig ligger brakk. Bedriftene i disse bransjene kan ikke bære lønns- og opplæringskostnader slik situasjonen er nå. Ansatte bør derfor kunne delta på opplæringstiltak (helt eller delvis) bekostet av det offentlige mens de er permittert.

- Virksomheter som kan arrangere eller kjøpe nettbaserte undervisningstilbud, bør oppfordres til å gjøre det som et alternativ til ensidig permittering.
- Myndighetene bør markedsføre eksisterende ordninger for finansiering av kompetansehevende tiltak mer aktivt.
- Universiteter og høgskoler bør utfordres til å øke bruken av nettbaserte kompetansehevende kurs, særlig innen IKT. Kursene bør være gratis for de som er blitt permitterte.
- YS krever at myndighetene setter av nye midler til opplæringstiltak blant ansatte i bransjer som nå permitterer. Myndighetene bør raskt gå i dialog med relevante arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner for å finne god innretning og godt innhold på dette.

Selv om krisen i seg selv er midlertidig vil mange ansatte miste jobben, og mange bedrifter gå konkurs. Vi har allerede sett en sterk innstrømming av ordinært arbeidsledige i NAVs register. Disse menneskene skal ikke nødvendigvis tilbake til samme arbeidsgiver eller samme bransje.

- Om ledigheten nå blir høy og langvarig bør arbeidsledige få mulighet til omskolering, etter- og videreutdanning mens de mottar dagpenger.

Styrk kommune- og helseøkonomien

Kommunesektoren og helseforetakene står først i myndighetenes håndtering av krisen og får gjennom det ekstra kostnader. Samtidig har økt etterspørsel fra disse sektorene gode ringvirkninger til resten av økonomien. Derfor bør de nå få ekstraordinære bevilgninger.

- Økonomien i helseforetakene og i kommunene bør styrkes betydelig.

Med vennlig hilsen

Erik Kollerud,

Leder, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS